

การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง
เรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี*

THE INTEGRATION OF CORE BUDDHIST PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES
TO CORRECT RECIDIVISM OF INMATES AT THANYABURI DISTRICT
PRISON

พิชิต ชัยมาลา¹, สันญา สดประเสริฐ² และ พระปลัดประพจน์ สุภาโต³

Wilaipan Boonmak¹, Sanya Sodprasert², and Phrapalad Prapojsupabhat³

¹⁻³วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

¹⁻³ Buddhapanya Sri Dvaravati Buddhist College, Thailand

Email: pichit.chaimala@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี 2. เพื่อบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอธัญบุรี และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการป้องกันในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15คน ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านตนเอง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาวะสังคม ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านเพื่อน ตามลำดับ การพัฒนากิจกรรมแก้ไขผู้ต้องขังให้เกิดความเหมาะสม โดยได้นำแนวคิดการป้องกันการกระทำผิดซ้ำตามหลักพุทธจิตวิทยา มาเป็นกระบวนการสร้างจริยธรรมเชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้ต้องขัง และการพัฒนากาย ศีล จิต และปัญญา ทำให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลก

---

* Received 11 October 2023; Revised 27 December 2023; Accepted 29 December 2023

และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลดปล่อย
จากความทุกข์

คำสำคัญ: การบูรณา, พุทธจิตวิทยา, ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ

Abstract

The objectives of this research article are: 1. To study the factors in recidivism among prisoners in Thanyaburi District Prison. 2. To integrate the principles of Buddhist psychology in correcting prisoners' recidivism. Thanyaburi District Prison and 3. To present prevention guidelines for correcting repeat offenders of Thanyaburi District Prison prisoners. This research is a combined method research. The population and sample used in the research were repeat offenders. A random sample of 100 people was conducted and in-depth interviews were conducted with 15 key informants. The results found that Objective number 1: Factors in recidivism among inmates at Thanyaburi District Prison. The research results found that The factors most related to recidivism are personal factors, followed by social factors. Family factors and friend factors, respectively, developing activities to correct prisoners to be appropriate By applying the concept of preventing repeat offenses according to the principles of Buddhist psychology It is a process of creating integrated Buddhist ethics for prisoners. and development of body, morality, mind, and wisdom, allowing one to know and understand things according to their reality. knowing how to see the world and life according to conditions Able to free the mind Purify yourself from defilements. and free from suffering.

Keywords: Integration, Buddhist psychology, Repeat Offenders

บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์ได้พยายามศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยตนเองมาตลอด ทั้งสาเหตุ พฤติกรรมการกระทำผิดของแต่ละบุคคล รวมถึงพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำ ด้วยเหตุนี้ จึงมี ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ มากมายเกิดขึ้นมาจากบรรดาผู้รู้และนักปราชญ์ทั้งหลาย พยายาม ที่จะหา หลักเกณฑ์คำ อธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งพฤติกรรม (Behavior) เป็นการกระทำ หรืออาการที่แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมของมนุษย์ ทำงานผสมผสานเป็นจริงตามลักษณะความประพฤติประจำอยู่ในสันดาน (เรียม ศรีทอง, 2542) ในทางจิตวิทยาตะวันตกทั่ว ๆ ไป เรียกลักษณะของบุคคลว่าบุคลิกภาพ (Personality) ทางพุทธจิตวิทยาถือว่าพฤติกรรมมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างกายกับจิต โดยเน้นว่าจิตใจ มีอิทธิพล เหนือกาย ดังพระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” จิตเป็นผู้ควบคุม ภายในการทำงานของจิตส่งผลกระทบต่อสภาพทางกาย กล่าวได้ว่าจิตวิทยา (psychology) เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับจิตใจ กระบวนการความคิด และ พฤติกรรมของมนุษย์ ด้วย กระบวนการวิทยาศาสตร์ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ จิตวิเคราะห์ พฤติกรรมนิยม มนุษยนิยม เชิงรู้คิด และประสาทและชีวภาพ

จากทฤษฎีในเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีผลในการก่อเหตุอาชญากรรม หรือ การ กระทำผิดซ้ำพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุที่เกิดขึ้นแน่นอน สาเหตุนี้มีอิทธิพลทำให้เกิด พฤติกรรม ต่าง ๆ ตามหลักพุทธจิตวิทยา สาเหตุของปัญหาเกิดจากลักษณะอุปนิสัยในแต่ละคน ที่แตกต่างกันออกไปแต่ละด้าน ถ้ายกตัวอย่างประเภทคดีอาชญากรรมกับหลักภาวานา นั้น คือ 1) กาย คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 2) ศีล คดีเกี่ยวกับการทำความผิดซ้ำซาก 3) จิต คดี ความผิด เกี่ยวกับความเชื่อ 4) ปัญญา คดีเกี่ยวกับความกังวลการทำร้ายตนเอง และครอบครัว (ประสิทธิ์ ทองอ่อน และคณะ, 2542) พฤติกรรมของมนุษย์บ่อเกิดคือจิตเป็นสำคัญแรงจูงใจไว้ สำนึกนำสู่พฤติกรรมผิดปกติ สิ่งหลักตั้งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทุกประเภท ที่มนุษย์แสดง ออกมา มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมนั้นก็มิอิทธิพลต่อวิถีชีวิต มนุษย์

การกระทำความผิดนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมและนับวันก็ยิ่งจะทวีความ รุนแรงขึ้นเป็นลำดับพร้อม ๆ กับการเจริญเติบโตของประเทศ การกระทำความผิดเป็นปัญหาที่ เกิดจากการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเท่าใด จำนวนผู้ที่

กระทำความผิดก็จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ ราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานลำดับสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุม ผู้ต้องขังไว้ตามคำพิพากษาของศาล และให้การแก้ไขฟื้นฟูเพื่อพัฒนาพฤตินิสัยของผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี งานราชทัณฑ์นั้นจึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่กระทำความผิด หรือละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม การจัดการหรือการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิดกฎเกณฑ์ของสังคมเหล่านี้ นั้นขึ้นอยู่กับปรัชญาความเชื่อ ทศนคติของสังคมแต่ละสังคม เพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูจิตใจของผู้ต้องขังให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม (กรมราชทัณฑ์, 2550)

บทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย ผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเพื่อให้ผู้ต้องขังได้กลับตัวกลับใจปรับเปลี่ยนทัศนคติให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเมื่อพ้นโทษปัจจุบันมีผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำในคดีต่างๆ โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับทรัพย์และยาเสพติดมากขึ้น จนทำให้ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องท้าทายความสามารถของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อย่างยิ่งเนื่องจากพฤตินิสัยของผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทั้ง อายุ เพศ พื้นฐานครอบครัว บุคลิก อุปนิสัยรวมถึงพฤติกรรมของคดีแต่ละประเภทและที่สำคัญ คือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อจัดกลุ่มผู้ต้องขังให้ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล ต้องจัดทำโปรแกรมการแก้ไขให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ไขให้ได้ผลสัมฤทธิ์ สามารถคืนคนดีสู่สังคมและไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี
2. เพื่อบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการป้องกันในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ จำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ใช้ค่าความเชื่อมั่น 95 % สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 (สุวิมล ติรภานนท์, 2543) และมีการคัดเลือกเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ทำการพัฒนาเครื่องมือจาก มานะ รักษ์วงศ์ (2564) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังกระทำผิดครั้งแรก จำนวน 15 คน และผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ (ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป) จำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามลงพื้นที่ไปสำรวจในพื้นที่เรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และอธิบายขั้นตอนในการกรอกแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี

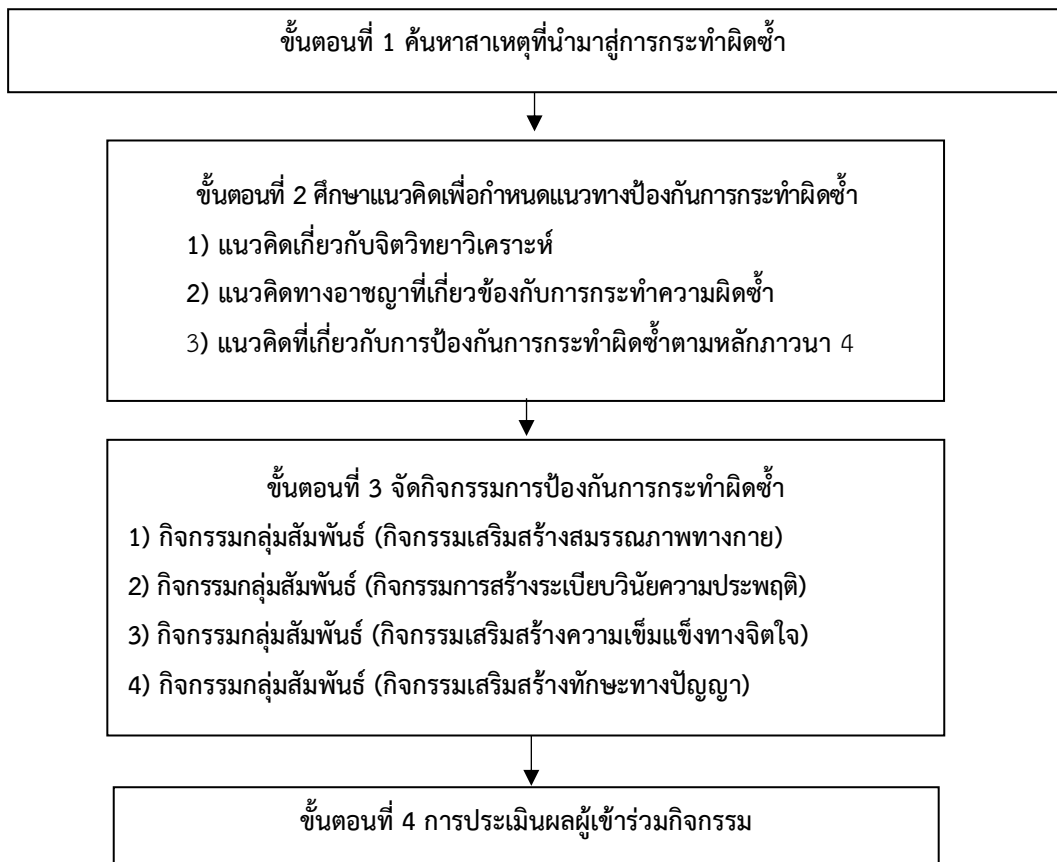
ปัจจัยในการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอธัญบุรี	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D	
1. ด้านตนเอง	3.86	0.35	มาก
2. ด้านเพื่อน	3.54	0.41	มาก
3. ด้านครอบครัว	3.79	0.37	มาก
4. ด้านสภาวะทางสังคม	3.84	0.39	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.76	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำอำเภอธัญบุรี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี ในภาพรวม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.86 ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ว่า ด้านตนเอง มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องปากท้อง ภาระค่าใช้จ่ายหนี้สิน การตกงาน รายได้ค่าครองชีพต่ำไม่เพียงพอมาจนเจ็ครอบครัว ซึ่งตัวผู้ต้องขังเองเมื่อพ้นโทษออกไป ก็มักจะถูกปฏิเสธเรื่องการรับเข้าทำงานในสถานประกอบการ ต้องประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นแรงงานรายวัน ขาดสวัสดิการการดูแล จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก และปัจจัยในด้านตนเอง ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกมา เพราะสังคมภายนอกยังขาดการยอมรับผู้ที่เคยต้องโทษ ทำให้ผู้พ้นโทษออกมาหางานทำได้ยาก ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพและขาดรายได้ เมื่อไม่มีเงินก็ส่งผลให้ต้องดิ้นรนหาวิธีอื่นที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากไม่มีทางเลือก จึงทำให้หันกลับไปสู่กระบวนการค้ายาเสพติด การลักขโมย ชิงทรัพย์ ปล้น เนื่องจากเป็นวิธีที่หาเงินได้ง่าย ได้เงินเยอะ และเร็ว โดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งที่ทำนั้นผิดหรือไม่ รองลงมา คือ ด้านสภาวะทางสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.84 สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ว่า ชุมชนสังคมก็มีส่วนทำให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสภาพชุมชนที่มีลักษณะเป็นแหล่งมั่วสุมอบายมุขต่าง ๆ ยาเสพติด การพนัน สิ่งผิดกฎหมาย สภาพแวดล้อมไม่ดี มีความแออัด มักเป็นชุมชนที่นิยมใช้ความรุนแรง ขาดความสามัคคี การตอกย้ำซ้ำเติมผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้ต้องขังหันกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านครอบครัว มีค่าเฉลี่ย

3.79 สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ว่า เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษแล้ว ครอบครัวควรเอาใจใส่ ให้ความรัก ความผูกพันที่อยู่อาศัย ให้กำลังใจ และส่งเสริมการทำงาน ไม่ซ้ำเติมความผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้น สามารถให้คำปรึกษาเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จะช่วยป้องกันการกลับไปกระทำผิดซ้ำได้

2. การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา ในการแก้ไขการทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอดงเจริญ

สำหรับกระบวนการจัดกิจกรรมในการแก้ไขการทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอดงเจริญ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ตามภาพ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดกิจกรรมในการแก้ไขการทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอดงเจริญ

จากภาพที่ 1 การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา ในการแก้ไขการทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอดงเจริญ การจัดกิจกรรม มีการดำเนินการในการปฏิบัติที่เป็นไปตาม

นโยบายและข้อกำหนดของกรมราชทัณฑ์ที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถทำให้การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอธัญบุรีลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ได้ดำเนินการวางแผนทางปฏิบัติตามนโยบายของเรือนจำและกรมราชทัณฑ์ที่ได้กำหนดมาตรการ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ต้องขังในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในเรือนจำอำเภอธัญบุรี เพื่อให้สอดคล้องต่อนโยบาย “คืนคนดีสู่สังคม” ของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังเป็นการดำเนินการตามแนวทางของรัฐ นโยบาย และข้อกฎหมายที่กำหนด โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้เจ้าหน้าที่เรือนจำอำเภอธัญบุรี สามารถดำเนินงานตามแนวทางในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอธัญบุรี โดยกำหนดเป็นนโยบายเพื่อดำเนินการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

3. แนวทางการป้องกัน ในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี

แนวทางการป้องกันในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี ที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งแรกของกระบวนการเพื่อให้การเนิกรเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพเกิดการมีพัฒนาแก้ไข โดยเริ่มจากการสร้างระเบียบวินัยความประพฤติ เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของตนเอง ของผู้อื่น และเมื่อขัดเกลาจิตใจแล้วสิ่งต่อมาคือ การสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญของกระบวนการในการขับเคลื่อนเพื่อหาแนวทางการแก้ไขการกระทำผิดซ้ำ ซึ่งผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำต้องเข้าใจถึงแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัญหาของตนเอง เพื่อนำไปเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วสิ่งที่ตามมานั้น คือ การกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพการทำความผิดของผู้กระทำผิดซ้ำของคนนั้น ๆ เพื่อในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง โดยมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ และสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ โดยผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมในระหว่างการอบรม จนขั้นสุดท้ายคือ สร้างการบูรณาการในการทำงานทั้งในระหว่างที่ผู้กระทำผิดซ้ำยังอยู่ระหว่างต้องโทษ และเมื่อพ้นโทษไปแล้ว อย่างมีประสิทธิภาพ

4. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ เรือนจำอำเภอธัญบุรี พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคม มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำเนื่องจากการมีรายได้ที่มีความ

แตกต่างกัน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้น้อย เป็นครอบครัวที่ยากจนชนชั้นแรงงาน ชนชั้นล่างที่มีความยากไร้ มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต เกิดความขาดแคลนสิ่งของที่ต้องใช้ในการดำรงชีพ ซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาอาชญากรรมส่วนใหญ่ บุคคลในครอบครัวเหล่านี้ โดยมักจะกระทำความผิดในฐานลักทรัพย์ และปัญหายาเสพติด เป็นส่วนใหญ่ โดยบุคคลเหล่านี้ต่างก็มีการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ปัญหาสำคัญที่มีส่วนมาจากสภาวะสังคม การที่มีประวัติต้องโทษจำคุกยังเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพสุจริต หากนายจ้างรู้ว่าเป็นผู้ที่เคยติดคุกมาก่อน มักจะได้รับการปฏิเสธไม่ให้เข้าทำงาน ซึ่งการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นจากความเดือดร้อนเรื่องเงิน ที่ต้องรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัว เพราะความยากจนของครอบครัว ซึ่งเกิดจากการประสบปัญหาไม่มีงานทำหลังพ้นโทษ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยในการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรีผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ที่เรือนจำอำเภอธัญบุรี มีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี พบว่า การใช้ชีวิตในปัจจุบัน ปัญหาเรื่องปากท้อง ภาระค่าใช้จ่ายหนี้สิน การตกงาน รายได้ค่าครองชีพต่ำไม่เพียงพอมาจุนเจือครอบครัว ซึ่งตัวผู้ต้องขังเองเมื่อพ้นโทษออกไป ก็มักจะถูกปฏิเสธเรื่องการรับเข้าทำงานในสถานประกอบการ ต้องประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นแรงงานรายวัน ขาดสวัสดิการการดูแล จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งเป็นปัจจัยในด้านตนเอง ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการสุพิศ ทรงจิตรและคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยและสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำของเยาวชนติดยาเสพติดในสังคมไทย ปัจจุบัน มีสาเหตุและปัจจัย ดังนี้ คือ 1. ปัจจัยด้านครอบครัว เช่นครอบครัวมีปัญหา 2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและเพื่อน มีสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งค้าและเสพยาเสพติดและการคบเพื่อนไม่ดี 3. การเข้าถึงยาเสพติดของเยาวชน เพราะเยาวชนไม่มีต้นแบบที่ดี และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี มีฐานะยากจน ไม่มีงานทำ 4. การแพร่ระบาดของยาเสพติด เพราะการมีกฎหมายที่แต่ไม่บังคับใช้อย่างเคร่งครัด 5. ปัจจัยจาก

ตัวเยาวชนเอง การขาดสติหยังคิด ด้วยช่วงวัยและอายุที่ประกอบกับการเจริญเติบโตและสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา ในการแก้ไขการทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี การฝึกวิชาชีพ การศึกษาสายสามัญ การฝึกทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมให้กับผู้ต้องขัง หลักสูตรการแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าวยังไม่มีวิธีปฏิบัติเพื่อลดมูลเหตุจูงใจของการกระทำผิดและพฤติกรรมในการกระทำความผิดของผู้ต้องขังแต่ละประเภท ดังนั้น จึงได้มีการพัฒนากิจกรรมแก้ไขผู้ต้องขังให้เกิดความเหมาะสม โดยได้นำแนวคิดการป้องกันการกระทำผิดซ้ำตามหลักพุทธจิตวิทยา (ภาวนา 4) มาเป็นกระบวนการสร้างจริยธรรมเชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้ต้องขัง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีเครื่องเตือนสติในการยับยั้งตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **นงนุช โกมลหิรัญและคณะ (2563)** พบว่า กระบวนการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขังในเรือนจำด้วยการทำปัญญาบำบัด ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ นั้นมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งกระบวนการทำปัญญาบำบัดเป็นกระบวนการที่เน้นแก้ไขฟื้นฟูพื้นฐานทางความคิดของผู้ต้องขัง โดยเริ่มจาก “สติ” ไปสู่ “ปัญญา” จึงเกิดกระบวนการ “คิดใหม่ ทำใหม่” ใน “ชุดความรู้ ความคิดใหม่” เมื่อความคิดเปลี่ยน จิตใจ และพฤติกรรมก็จะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น พร้อมสำหรับการเริ่มต้น “ชีวิตใหม่” ที่ส่งผลต่อพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังหลังจากที่ เข้าร่วมโครงการปัญญาบำบัดทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านศีล 2) พัฒนาการด้านกาย 3) พัฒนาการด้านสังคม 4) พัฒนาการด้านจิตใจ และ 5) พัฒนาการด้านปัญญา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการป้องกัน ในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี พบว่า การเสริมสร้างกระบวนการแนวทางการป้องกันในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทาง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแนวทางการป้องกัน ในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี ประกอบกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรม 4 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย) 2) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (กิจกรรมการสร้างระเบียบวินัยความประพฤติ) 3) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ) และ 4) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางปัญญา) ซึ่งสอดคล้องกับ **นคพัฒน์ สิ้นเย็น (2564)** พบว่า สภาพแวดล้อมการ

ดำรงชีวิตนอกเรือนจำของผู้ต้องขังติดคุกซ้ำาสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตนอก เรือนจำที่ผู้ต้องขังทำความผิดติดคุกซ้ำ 3 อันดับแรก คือเศรษฐกิจของครัวเรือนมีรายได้ต่ำ รายได้ไม่แน่นอนจาก การรับจ้างทั่วไป สภาพทางกายภาพของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นโสดอาศัยอยู่กับพ่อแม่ และสิ่งแวดล้อมชุมชนที่อยู่ อาศัยมีแนวโน้มการพึ่งพาอาศัยตามรูปแบบดั้งเดิม ผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษา และจำนวนครั้งที่กระทำความผิดแตกต่างกัน มีผลต่อการกระทำ ความผิดซ้ำแตกต่างกันและควรมีแนวทางการป้องกันและแก้ไขการกระทำ ความผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า การนำหลักพุทธจิตวิทยา (ภาวนา 4) มาจัดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำโดยการพัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา เพื่อพัฒนาความพร้อมกับการกลับคืนสู่สังคม และการสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว จนเกิดเป็นการยอมรับอย่างเป็นรูปธรรม จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าร่วมสร้างศูนย์พัฒนาพุทธจิตวิทยาในทัณฑสถาน โดยนำความรู้เชิงวิชาการเข้ามาช่วยกันส่งเสริมและพัฒนาผู้ต้องขังใช้แรงเสริมด้านบวกจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างรอบคอบปรับเปลี่ยนวิธีคิด จากการสะท้อนบทเรียนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนและแก้ไขบุคลิกของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

1.2 กรมราชทัณฑ์ควรเน้นการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มตามหลักปรัชญาการแก้ไขฟื้นฟู โดยจัดให้ผู้ต้องขังมีโปรแกรมสำหรับการอบรมโดยบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา ซึ่งต้องสอดคล้องกับประวัติดูแล และความสนใจของผู้ต้องขังภายใต้สภาพความเป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ในการจัดโปรแกรมสำหรับการอบรมโดยบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา ผู้อบรมควร มุ่งเน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลาง และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการอบรม มีความเป็นกัลยาณมิตร

2.2 ในการจัดโปรแกรมสำหรับการอบรมโดยบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา ผู้อบรมต้องมีสติอยู่ตลอดเวลา รวมถึงต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อให้ผู้ต้องชั่งได้รับความรู้ ความเข้าใจ และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปทางที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อแก้ไขผู้ต้องชั่งกระทำผิดซ้ำ ในเรือนจำอื่น ๆ เพื่อศึกษาข้อมูลว่าการบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา สามารถใช้แก้ไขผู้ต้องชั่งกระทำผิดซ้ำได้ เหมือนหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ เพื่อนำแนวทางนั้นมาปรับใช้กับเรือนจำอำเภอธัญบุรี

3.2 ควรมีการศึกษาการบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อแก้ไขผู้ต้องชั่งกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบของต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2550). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิต กลิ่นแข. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องชั่งในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก.
- นคพัฒน์ สีนเย็นมณู สำเร็จและคณะ. (2564). การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องชั่งในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน.
- นงนุช โกมลหิรัญและคณะ. (2563). ปัญญาบำบัด: นวัตกรรมพัฒนาจิตใจผู้ต้องชั่งอย่างยั่งยืน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.
- ประสิทธิ์ ทองอ่อน และคณะ. (2542). พฤติกรรมของมนุษย์กับการพัฒนาดน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฮอร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่นจำกัด.

- ปรีชญารณณ์ บุญชู. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษธนบุรี. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระอธิการสุพิศ ทรงจิตรและคณะ. (2562). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบำบัดและลด ปัญหาการกระทำผิดซ้ำของ เยาวชนติดยาเสพติด: กรณีศึกษา วัดโนนสูงวนาราม ตำบลโนนสูง อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์. มานะ รักษ์วงศ์. (2564). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านวิชาการตามสภาพที่เป็นจริงและตามความคาดหวังของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *Journal of Social Science and Humanities Research in Asia*.
- เรียม ศรีทอง. (2542). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.